СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 130. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 7-го червня 1939. No. 130. Jersey City, N. J., Wednesday, June 7, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Ред. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Ур. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПАНІ ЕН МЕККОРМИК „ЖІНКОЮ 1939 Р."

НЮ ЙОРК. — На зїзді професійних жінок Америки, що відбувся на Світовій Виставі, вибрано, як „жінку 1939 року", паню Ен МекКормик, відому американську журналістку й кореспондентку „Ню Йорк Таймсу". Нагороджуючи її цею почестю, представниця комітету сказала: „Ви здобули собі любов своїх співгромадян тим, що інформували їх про події схвильованої Европи з докладністю і цікавістю. Вони почували, що коли ви наведете якийсь факт, то він підходить так близько до того невловного поняття — правди — як тільки чесне людське зусилля може цього довершити". Дякуючи за нагороду, пані МекКормик відповіла, що цю честь вона завдячує в перщій мірі тим потрясенням і громам, які впродовж останнього року в Европі ударяли, а які вона могла безпосередньо обсервувати.

Пані МекКормик у часі чеського конфлікту була в Европі, а в часі трагічних хвиль у Карпатській Україні, в часі боротьби з чехами, проголошення самостійности і боротьби з мадярами, була в Хусті і звідтам подавала вичерпні і справедливі звідомлення.

НАЙВИЩИЙ СУД ПРОТИ ГЕЙГА.

ВАШИНГТОН. — Найвищий Суд у голосуванні пять проти двох зніс заборону посадника Джерзі Сіти, Френка Гейга, виголошувати організаторам К.П.О. публічні промови в своїм місті, як теж організувати їхні юнії. Кількома наворотами посадник Гейг велів силою викидати згаданих організаторів, а при одній нагоді ужив самопевного виразу: „Я є закон". К.П.О., на спілку з „Американ Либертіс Юніон" внесли скаргу на Гейга до Найвищого Суду і суд, опираючись на параграфах конституції, які забезпечують громадянам в Америці свободу слова, осудив поступовання Гейга як незаконне. Гейг, довідавшись про висліди, заявив, що цілковито повинується рішенню суду.

КУБА ДОПУСКАЄ ЖИДІВ ПІД УМОВОЮ.

ГАВАНА. — Кубські власті остаточно згодились допустити 907 жидів, що знаходяться на блукаючім по морі кораблі Сейнт Луїс, але під умовою, що вони відразу підуть до концентраційних таборів і що удержання в тих таборах покриють самі жиди. Президент Куби, Ляредо Бру, заявив, що хоч він співчуває з жидами, то мусить брати під увагу інтерес свого краю в першу чергу. А край його тепер не всилі удержати тих жидів.

ЛІМЕН ЗАТВЕРДИВ „ЖИДІВСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ".

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Лімен затвердив „жидівський тиждень", у часі якого будуть збирати по нюйорському стейті датки на жидівських утікачів. Притім ґубернатор заявив, що ці збірки „відбивають великодушні традиції нашого краю, давати поміч придавленим". Він також сказав, що „чимало разів наш уряд виявляв, що має зацікавлення у гнетених народах".

КОРОЛЬ І КОРОЛЕВА ВІДВІДУЮТЬ КОПАЛЬНІ.

СОДБУРИ (Онт., Канада). — Англійська королівська пара в своїм переїзді через Канаду зупинилася у містечну Содбури і там рішила відвідати копальні ніклю, а навіть спуститись до близько 3,000 стіп униз. Король убрався в вуглекопний стрій, з „оверолсами", шеломом і лямпою, а королева в дощевий плащ і так опустилися вниз. З ними були директори копальні, а також деякі члени королівської валки.

КОНСУМЕНТАМ ПОТРІБНО НАУКИ.

БОФАЛО. — Внаслідок того, що на ринках появляються нині все нові і нові продукти з ділянки харчів, шекання, одежі, біля і т. п., покупці мусять тимкраще визнаватись на їх вартості. В тій цілі творяться ріжні організації консументів, що мають помагати покупців, як купувати і що. В Бофало відбувся такий зїзд і наради виховників консументів, на яких обговорювано потреби стандардизації продуктів. Сотки ріжних пушкових продуктів видніють нині на полицях харчевих склепів, говорили учасники, але покупець не знає, котра пушка вартніша. Він купує навмання, випробовуючи одну по другій. Те саме з іншими продуктами. Супроти того вони рішили з одного боку поглиблювати в тому напрямку навчання широкого загалу, а з другого — добиватися якогось урядового сортування продуктів.

РАДИТЬ ПРОВІРЮВАТИ ПООДИНОКІ НАУКОВІ ГАЛУЗІ.

АТЛАНТИК СИТІ. — На зїзді вчених д-р Вилїєм Кедволадер, голова американського невральоґічного товариства, заявив, що в нинішнім часі люди спеціялізуються в одних галузях, не звертаючи уваги на інші галузі. Йдучи самостійно, вони відбиваються від решти.

БЕРЕМО ГРОМАДНУ УЧАСТЬ В УКРАЇНСЬКІМ ДНІ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ В НЕДІЛЮ, 18. ЧЕРВНЯ 1939 РОКУ. УКРАЇНЦІ З ЦІЛОЇ АМЕРИКИ ЗАМАНІФЕСТУЮТЬ У ТОЙ ДЕНЬ КУЛЬТУРНИМ ВИСТУПОМ ВІКОВІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ПОСТУПУ І ВОЛІ.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ АРТИСТІВ.

Артисти державного театру Карпатської України по трагедії в Хусті розбрилися по світі. І так, балетмайстер і шеф-режисер Володимир Лібовицький — по виході на волю — приїхав тепер до Праги, де підготовляється до турне з балетом по Европі. В репертуарі має теж український балет. З інших артистів державного театру А. Шерегій перебуває в Югославії, Е. Шерегій у Хусті (замкнений), д-р М. Самойлович з дружиною у Празі, В. Лакатошівна в Мукачеві, В. Богданівна в Ужгороді, інші артисти перебувають далі в Хусті або в батьків у Карпатській Україні. Майно театру „Нової Сцени" мадяри сконфіскували.

ЛАЗНИЧКИ ЗАДУРНО.

У швайцарському кантоні Валліс лежить над Роною маленька купелева місцевість, куди в зимі і в літі зїзджаються численні гості. Це село 1,200 метрів над рівнем моря з цілющими гарячими джерелами, ріжними криницями, купелями і басенами. Головне джерело таке сильне, що на мінуту викидає з себе 800 літрів кипятку 51 ступнів. Тому, що такої скількости води не можна використати для самих купелів, управа живця придумала спосіб, щоб нею огрівати кімнати ріжних готелів. Таке огрівання майже нічого не коштує, бо заступає вугілля.

800-ЛІТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ПОРТУГАЛІЇ.

Населення Португалії підготовляється до святкування роковин з нагоди 800-ліття незалежности Португалії, бо саме в 1139. р. Альфонс Генрих проголосив себе королем графства „Португалії". У звязку з тим відбудеться велика вистава в Лісбоні.

218 МОВ І 800 ГОВОРІВ.

Південно-африканський Союз може похвалитися, що на його території знаходиться якнайбільша скількість людей, що говорять ріжними мовами. На недавньому Евхаристиному Конгресі в Капштадті підраховано, що у тому союзі розмовляють 218 мовами; у такій скількості мов друкують для Союзу біблії. Крім цих 218 головних мов є там іще 800 говорів. Зваживши, що все населення має 8 міліонів, то одною мовою говорить пересічно 40 тисяч мешканців. Дрібні муринські племена говорять ріжними мовами.

ДИТИНА ПРЕДМЕТОМ ЕКЗЕКУЦІЇ.

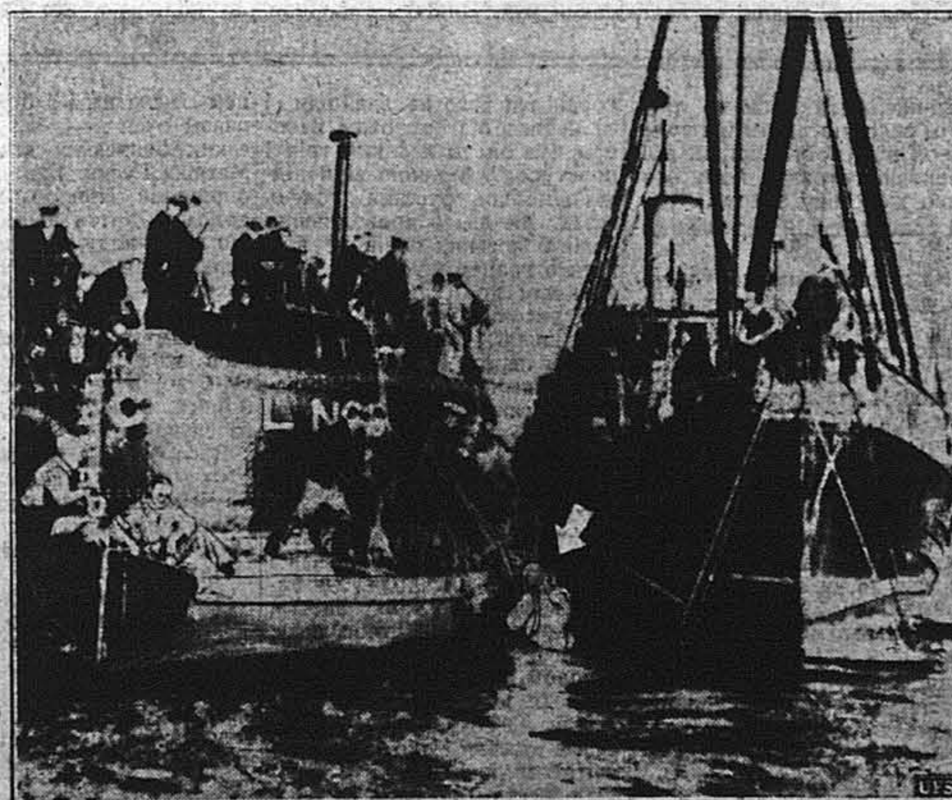
Калуська мешканка Р. І., яка веде зо своїм мужем процес за сепарацію, дістала уповажнення відібрати від мужа свого 3-літнього синка. Тому, що муж не виконав того наказу суду, комірник подався до мешкання пізнаного, але не міг відібрати дитини, бо пізнаний сховав її. Навіть інтервенція поліції не помогла перевести екзекуцію.

ЯКІ БУДУТЬ ОБМЕЖЕННЯ ПРЕСИ В ЧАСІ ВІЙНИ.

Сер Самюел Гор на обіді стовариження газетярів у Лондоні сказав, що британська преса в часі війни мусить піддатися певній контролі, щоб не друкувала вістей, які могли би бути помічні для ворога. Газети, казав сер Гор, будуть щодо формату менші. Преса буде підлягати такій цензурі, як це було при кінці світової війни. Деякі газетярі будуть звільнені від військової служби. Англійський уряд бажав би бути лагідний супроти преси, а це дасться зробити найліпше в той спосіб, коли газетярі будуть стояти в тісному звязку з урядом, який буде давати вказівки, що можна, а чого не треба писати.

ГРАБУНОК ШПИТАЛЮ.

Сміливі грабунки в Торонті вже стали буденним явищем. Але часами преса нотує виняткових грабунок як ось той, що мав місце в шпиталі військових інвалідів, Крісті Госпітал. У тім шпиталі серед білого дня зрабовано $1,384. Молодий, бо всього 20-літній напасник ждав у засідці в тіни дверей і коли касієр шпиталю входив із текою з грішми, бандит вискочив, вирвав йому теку та зник, немов у землю запався. Гроші були власністю департаменту здоровля в Отаві й були призначені на виплату обслуги.

ПІДВОДНА КАТАСТРОФА В АНГЛІЇ.

Нурець (показаний білою стрілкою) приготовляється спуститись на англійську підводну лодку „Тетис", що затонула з соткою моряків 14 миль від побережжя Валії. Рятункові кораблі стоять готові дати поміч, яка покажеться потрібною. Та ця поміч показалася неможливою й субмарина остаточно стала гробом для 99 моряків.

Є ТІЛЬКИ ГРЕКО-КАТОЛИКИ, ЩО ЩЕ НЕ ЗМІНИЛИ ОБРЯДУ

ЛЬВІВ. — У звязку з виборами до міської ради міста Львова українські часописи написали, що виходить, що у Львові нема цілком українців. І так виглядалоб, колиб не брати під увагу, що це внаслідок польських шахрайств 60 тисяч українців міста Львова не дістали ні одного радного в міській раді. Та польське „Слово Народове" (що ще належить до „поміркованих" польських газет у відношенні до українців!) пише, що таки по правді у Львові нема українців. Бо є тільки — греко-католики, що ще не змінили досі обряду і не перейшли на римо-католицьке! А ті греко-католики, пише польська газета, мають у міській раді Львова одного заступника. Є ним греко-католик проф. Ю. Курилович. „Діло" пригадує гумористичним виводам польської газети те, що наприклад в одному тільки похоронному поході зприводу смерти ґен. Тарнавського було понад 30,000 українців. Але такі речі не промовляють до розуму польського громадянства.

ДОБРЕ ПЛАТЯТЬ ЗА ЛЬОЯЛЬНІСТЬ!

ЛЬВІВ. — Не зважаючи на льояльні заяви українських послів у Варшаві, українські газети далі світять білими картками і повні звідомлень про політичні процеси. А як настроєна польська влада до українського народу, видно найкраще по тім, що сконфісковано в „Ділі" (ч. 120) навіть поклик іти „На зелені могили". А, як відомо, кожного року появлялися такі поклики, щоб згідно з традицією відвідувати на Зелені Свята могили, та щоб тим чином підкреслювати, що все те, що хоч померло, згинуло, а проте служить символом життя та життєвих змагань.

КАРИ НА ТИХ, ЩО ВТІКАЮТЬ З ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Рада міністрів приняла законопроєкт про спеціяльну карну відповідальність осіб, що втекли до ворога або за кордон. Закон передбачає для таких осіб утрату майна. Також особи, що були засуджені за деякі проступки з військового кодексу та закону про загальний військовий обовязок, а втекли до ворога або за кордон будуть позбавлені майна і здібности приймати спадок чи даровизну.

ЧОМУЖ ЗАГАРБАЛИ УКРАЇНСЬКІ, БІЛОРУСЬКІ І ЛИТОВСЬКІ ЗЕМЛІ?

ТОРУНЬ (Польща). — Польська Агенція Телеграфічна подає зміст промови польського віцепремієра Квятковського, якою він обороняв економічну конечність приналежности Поморя до Польщі, як і того, що Поморя не може існувати без вільного доступу до моря. Та замітне те, що польський міністер твердив, що Польща не хоче жити коштом земель інших народів. Це ніби мало бути натяком на Німеччину, що поступає інакше.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ПРО ПОЛЬЩУ.

ВАРШАВА. — Польська Агенція Телеграфічна розносить по світі, як то американський амбасадор Бідл висказується похвально про поляків і як заповідає Польщі світлу будучність.

ЗГИНУЛИ ЗА ПРОТИГІТЛЕРІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ.

ВАРШАВА. — Польська преса доносить, що між 6 особами, яким відрубано голови на підставі присуду німецького суду за протигітлерівську акцію, є чотири поляки зо Шлеська Опольського.

ЗАБУВАЮТЬ, ЩО ВИРОБЛЯЮТЬ З УКРАЇНСЬКИМИ ВІРНИМИ.

ВАРШАВА. — Польська преса переповнена кожного дня донесеннями про „варварське поведення німців супроти польського населення". Пишуть, що німці мішаються до церковних справ і не дають полякам змоги співати польські патріотичні пісні в костелах. Наприклад описують, що в Ліпінах Шлеських „ренеґат" о. Кролік вдарив у костелі кількох поляків по обличчі за те, що зачали співати підчас богослуження пісню „Боже, цось Польскен". Далі преса подає, що в багатьох місцевостях органісти перестають грати в костелі, як тільки поляки зачинають співати польські пісні.

ЧИ І ТУТ ГІТЛЕР?

ЛОНДОН. — Якась особа, котрої імени не виявлено, видала стріл, коли княгиня з Кенту їхала автомобілем до театру. Княгиня Марина походить з грецького королівського роду і є жінкою четвертого сина померлого короля Юрія V. Є вона також рідною сестрою жінки теперішнього регента Югославії, Павла, що то тепер перебував у Берліні й навязав приятельські зносини з Гітлером. Пишуть, що цей стріл є мабуть у звязку з тою гостиною в Берліні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинoке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ФУНДАМЕНТ ПРАВЛІННЯ

Здається, що по всіх краях світу на судових будинках видніють написи, які в ріжній формі голосять ту саму засаду, що справедливість є основою правління. Голосили цю засаду навіть ті уряди, що стояли зовсім на услугах одної кляси або вузької правлячої кліки. Навіть у старій царській Росії та в опанованій польською шляхтою Галичині під австрійським пануванням блискотіли написи про звязок справедливости з короною. На будинках видніли теж передані ще зо старинної Греції й Риму статуї богині справедливости, що представляли жінку з завязаними очима, з вагою в одній та мечем у другій руці. Говорили старинні творці цього символу, що в справедливості очи завязані, щоб не була сторонничa; вагою вона важить правду й кривду, а мечем карає винуватих. Такими preріжними способами люди по всі віки підчеркували вічну вагу справедливости судів.

Але от в Америці скоїлася недавно подія, яка потрясла до глибини це вижидання справедливости від судів. Лава присяжних суддів у нюйорському федеральному суді признала по довгім процесі старого федерального суддю, що по старшині має лише 9 суддів старших від себе в Цілих Злучених Державах, винуватим наймерзенішого злочину, якого лише може допуститися суддя, злочину хабарництва. Іншими словами, суддя продавав справедливість за гроші. Брав гроші від спірних сторін і видавав присуди в користь тих, що платили. І не лише що давався на підмогу людей, заінтересованих у корупції, але й самий виступав як ініціятор хабарництва. Кілька тисяч справ розсудив цей суддя, і нині за кожну справу, ним вирішену, підноситься сумнів, чи не вирішив суддя справи не по справедливості, відповідно до матеріяльних оплат для себе.

Корупція суду це такий страшний прояв, що він мусить заставити до задуми всяку людину, без огляду на те, чи вона є громадянином краю чи чужинцем. Без справедливого суду найсправедливіші закони в краю зведені ні на що. Можуть закони бути невистарчальні, грубі, навіть несправедливі, але вони ніколи не зроблять такої шкоди, яку зробить несправедливе судівництво. Можна сказати, що всяка революція починається з поширення почуття недовіря в справедливість суду.

Правда, подія в Ню Йорку покищо відорвана. Правда, ми не маємо основи робити з одного факту висновку, що інші суди такі самі. Одначе й одна подія кидає підозріння, що такі самі річи можуть, хоч не конче мусять, бути в інших судах. Тому інші суди до живого заінтересовані в тому, щоби переконати громадянство, що хабарництво одного судді це справді виняткова проява та що інші судді є такі справедливі, як цього справність суду вимагає. Горе краєві, як він цього переконання не набере.

З КАРПАТОУКРАЇНСЬКОГО КАЛЕЙДОСКОПУ

I.

Ось вони перед нашими очима: старі й молоді, жінки і діти, люди з високою освітою і такі, що не вміють свого імени підписати. Стомлені безсонними ночами і гіркими душевними переживаннями, дивляться мутними очима ніби на вас, але думка їхня далеко літає по горах і долинах Карпатської України. Завязується розмова, слово за словом, і як у мозаїці, з поодиноких барвлених камінчиків встає перед нами образ нашої національної трагедії.

Н. В., урядник із Хусту, був у цій тимчасовій столиці Карпатської України аж до приходу мадярського війська. На питання, чому Українська Січ не могла дістати від чехів зброї, відповідає:

„Чехи вважали Карпатську Україну за свою кольонію. Чи в інтересі кольонізатора озброювати підлеглу кольоніяльну людність? Очевидно ні! Втративши Судетські землі і вплив на Словаччині, чехи казали: „Хоч Підкарпатська Русь нам лишиться". (Аспонь Подкарпатска Рус нам зустане). Я мав добрі звязки з чеськими урядниками і чув від них, що в Карпатській Україні є „забагато людей". Тому проєктувалося шукати для 200 тисяч карпатських українців місця поселення у Великій Україні (чехи уявляли собі, що почнеться німецький „похід на схід"). На місце виселених українців мали прийти чехи. Щоб зрозуміти підставу чесько-українського конфлікту в Карпатській Україні, треба взяти на увагу **якість** чеського урядництва, що там було, і цілу політику чеської держави супроти українців. Від деяких розумних чехів я чув, що Карпатська Україна була майже 20 років „жертвою чеських політичних партій". Кожна партія старалася пропхнути в уряди якнайбільше своїх членів. У Карпатську Україну йшло те, що не могло собі знайти пристановища в чеських землях. Був він, наприклад, у Празі голярем, а в Карпатській Україні його зроблено нотарем (війтом). З дому прийшов у подертих черевиках, а впродовж пятьох років служби між „відсталими русинами" такий чоловяга доробився маєтку, вже мав власну віллю, гроші й авто. 20 років цих урядників Прага виховувала в тім дусі, що українство є найбільший ворог Чехословаччини і „цілого словянства", що українців „вигадали німці". Двацять років цих урядників учили, як вести тайний догляд над національно-свідомими українцями „Підкарпатської Руси".

Розкажу такий приклад. Раз у малім містечку, вже після виявлення зради москвофільських провідників Фенцика і Бродія, я зустрів знайомого чеха, начальника жандармської станиці. Афери Бродія і Фенцика, і зрада цілого москофільського „напрямку", якому так щиро помагали чехи проти українського руху, розкрила очі і розмякшила серце цього чеського урядника. Почав він зо мною щиро говорити і признався: „Чи ви думаєте, що я ворог українцям? Ми були виконавцями того, що нам наказували з Праги. Ось дивіться: він дістав із шафи цілу купу друкcортів „на всякий випадок життя". Були тут друковані зразки, як написати донос на вчителя-українця, на лікаря, на інжиніра, на урядника і т. д. Культурний рівень чехів у карпатській адміністрації був такий невисокий, що для них Прага мусіла виготовляти взірці, як писати доноси проти українських діячів. І це робилося вперто, послідовно, систематично. Вишколені для нищення українства, як єдиного ворога в Карпатській Україні, чеські урядники були сліпі щодо дійсного ворога чеського й українського народу — супроти москвофільського мадяронства. Тому так нерадо почули вони про те, що А. Волошин став премієром уряду Карпатської України. Зате зрадили, коли довідалися, що Прага прислала ґен. Прхалу як міністра Карпатської України.

Питаюся свого співбесідника: Чи була можливість щось зробити, щоб оминути конфлікту з чехами. Він відповідає:

„Чехи взагалі, а особливо ті, що були в Карпатській Україні, не вміли вчитися з історичних подій, що відбулися просто таки перед їхніми власними очима. Адже до останньої хвилини вони ще вірили, що між нами можуть бути „добрі русини", котрі не підуть до мадярів, а тому пробували оживити в Хусті і в Празі смердячі москвофільські трупи. Перед 15. березня чехи вже знали, що над Чехословацькою державою збираються хмари. Говорилося про плян протинімецького бльоку — Польща, Угорщина, Чехо-Словаччина. Щоб догодити Польщі, Прага вислала в Карпатську Україну Прхалу, що мав „приборкадти" український рух. Цинічно говорилося, що, мовляв, в інтересі доброго сусідства з Польщею та Угорщиною може доведеться пожертвувати Карпатську Україну. При таких плянах і директивах із Праги чи можна було дійти до порозуміння?

Звісно, колиб нас 20 років не „присипляли" опікуни з Праги, то булоб інакше. Колиб ми виросли і дозріли, як нація, скажім, перед 5 роками, то перше, що моглиб зробити в жовтні 1938 р. — вислалиб чеських урядників зо своєї землі, як то зробили словаки. Від жовтня до березня ми моглиб вишколити справжнє військо. Та що й казать!... Колиб ми мали зброю, то в недоступних горах моглиб боротися не один місяць. А так „брати" віддали зброю мадярам або відвезли полякам та румунам".

Питаюся, чи був оснований страх чехів перед озброєними українськими січовиками, бо є й таке твердження: мовляв, чехи далиб українцям зброю, колиб не боялися, що їх Січовики „виріжуть". Н. В. відповідає, що власне Січовики були від самого початку основою порядку в Карпатській Україні. Без Січей, що здержувала українську людність від усякого роду необдуманих учинків, чехам взагалі не булоб життя в Карп. Україні, бо моглаб початися справжня „гайдамаччина". Коли за 20 літ брати словяни спромоглися викликати таку „любов" до себе між українцями, то не була то вина українських Січовиків. Січі, повторюю, були основою порядку. Такої жертвенности і дисциплінованости ніхто від нашого народу не сподівався; навіть ми самі були приємно здивовані силою духа і волею до бор[illegible]би, що прокинулася в нашім народі. Але зброї ми не дістали:..

II.

Поки так розмовляємо, обступає нас з десяток свіжих еміґрантів з Карпатської України. Бачу між ними знайомого, еміґранта з Великої України, що довго був у Польщі, в Чехії і вже мав надію, що кінчить життя на рідній землі — Карпатській Україні. Не довелося.

„Я — каже — почуваю себе подвійно еміґрантом. За довгі літа блукання чужим світом уже звикав потрохи до еміґрантської безнадійности, аж тут нове світло засяло: зродилася, хоч мала, але своя, рідна Карпатська Україна. Мерщій туди поспішаю, кидаю працю, де був кілька років. Боже, як ми тішилися кожним словом, кожним кроком нашого народу вперед! Я пережив революцію і боротьбу за державність на Наддніпрянщині 1917—20 рр., але, знаєте, коли порівняю, що було там і тут, то бачу, що український нарід на Карпатах пішов далі, ніж наші українці над Дніпром 1917 року. Пригадую собі, як нам доводилося переконувати 1917 року наших селян і вояків, що треба битися проти московських большевиків за свою владу, за владу Української Республики. „Ге, піду я кров проливати, — казали нам, — та це буржуї вигадали війну, щоб нищити трудовий народ".

Тепер у Карпатській Україні не треба було доказувати тої простої правди, що кожний народ мусить обороняти свою рідну землю. Все рвалося до бою, і молодь і старі. Все жило одною ідеєю: воля і незалежність України. І все це минулося, як чарівний сон. І я знов на еміґрації, без місця, деб міг схилити свою голову".

Сльози заблищали у старого, дебелого козака, замовк на хвилину, а потім почав оповідати про те, що бачив і чув:

„Жив я цілий час у Бичкові, над Тисою, 30 кільометрів нижче Рахова. Велике містечко, в ньому хемічна фабрика, відтіль вийшов український народній театр „Нова Сцена", що став за української влади державним театром. Народня маса вже й раніше прокинулася до національної свідомости, але від осени 1938 р. Бичків був попереду між селами цілої Гуцульщини. Сюди перейшла також українська ґімназія о.о. василіян із Ужгороду. Місцева Січ під проводом учителя Волощука була взірцем порядку. В Бичкові було чимало мадярів і було відомо, що вони готові помагати мадярським і польським терористам, які перекрадалися через кордон. Тому Січовики ночами вартували, озброєні старими австрійськими рушницями, головно охороняли своїх найактивніших громадян, котрі моглиб стати жертвами терористів.

„Ніхто не вірив у те, що може статися те, що сталося. Самі мадяри в це не вірили, а тому голосували на виборах за листу Українвського Національного Обєднання. Казали мадяри: „Гітлер не хоче нам дати Карпатської України, щоб ми не мали спільної границі з Польщею". Але вийшло так, як ніхто не сподівався. 16. березня до Бичкова прийшла мадярська банда з Рахова. Вже перед тим почалася втеча чехів і українців до Румунії через міст на Тисі. Коло мосту, окружений мадярами, застрілився командант Січи Волощук. Мадяри вже того дня утворили свою національну раду разом з кількома москвофілами. Москвофіл Петрецький, бувший директор горожанської школи в Бичкові і за української влади шкільний інспектор Рахівщини, перший вивісив у себе в вікні портрет мадярського президента Гортія. Це вина Хусту. Там дехто з підозрінням дивився на еміґрантів з Галичини та з Великої України, але держали у себе на службі таких гадів, як той Петрецький.

„Я не міг утекти з Бичкова, лишився там на волю Божу. Перший приказ мадярської влади був, щоб усі віддали зброю. Тимчасом через Тису румуни прислали 150 Січовиків під командою полковника В. Филоновича. Усіх їх мадяри замкнули в ґімнастичній салі при горожанській школі. Другого дня прийшло мадярське військо. Попереду їхали на наколесниках по 8 вояків, потім їхала піхота на автах, далі — кіннота. Їхали на певнім віддалені одні від других, бо, оповідали, що в кількох місцях на них стріляли українці. Мадярський старшина, що спинивсь у моєї господині-мадярки, казав, що за Солотвиною один Січовик стріляв скорострілом і вбив 8 мадярських вояків.

„У Бичкові всім особам, що прийшли сюди після 1918 року, приказано зявитися до урядів, щоб вони готувалися до відізду з Карпатської України. Багато людей заарештовано військовою владою. В школі, де приміщено арештованих, їх страшно катують. Наприклад, ставлять на цілий день з піднятими вгору руками, або на коліна до стіни. Хто похитнеться, того нещадно бють. Стіни школи облиті кровю. Проти цього варварства запротестував учитель Володимир Остапчук, син відомого Яцка Остапчука, колишнього посла до австрійського парляменту. Його, ганебно побитого, вивели мадярські бандити за православну церкву і звеліли бігти. Нещасний пробіг кілька кроків і був убитий чотирма кулями.

„З Остапчуком застрілено також інжиніра Литвицького. Він мав дозвіл виїхати до Хусту. Коли він сідав до авта, то був схоплений мадярами і приведений до арешту. Не вмів ні слова по мадярськи. Сказали на нього „січик" (Січовик), і бідолаху повели разом з Остапчуком. Литвицький не втікав, бо не розумів, що йому казали мадяри. Був убитий на місці.

„Мадярський терор шаліє. То там то там знаходять люди трупи замордованих, ледве прикритих землею. Деякі місцеві мадяри невдоволені такими „порядками". Кажуть, що за української влади їх українці не переслідували і їм соромно за цей бадитизм мадярського війська.

Через кілька день після приходу мадярів була в Бичкові велика парада: мали зустрічати мадярське військо. Зійшлися коло дороги над Тисою окремо мадяри, жиди, українці. Мадяри не бачили радощів на обличчях українців. Один старшина, що вмів по українськи, питався старого селянина, чи він радий, що прийшли мадяри. Той мовчав, але нарешті відповів: „Ні! Ми вас не хотіли"...

Не вважаючи на терор, настрій українського населення незломний. „Української душі з нас не вибють". З приходом мадярів усе подорожіло. Нарікають на це і мадяри і жиди.

Мадярські старшини, що були в боях з українськими Січовиками, кажуть, що такої відваги вони ще не бачили: „Стріляють до останнього набою, хоч кров з них тече; стрілюють усі кулі, а тоді той стрілюють усі купі, а тоді той револьвер кидають на нас. Колиб ми мали таких вояків, то вжеб дійшли до Чорного моря".

Дух і настрій серед мадярського війська не високий. Це — селяни, яких влада змобілізувала перший раз в осени, як треба було сіяти озимину, а вдруге весною, як почалася сійба. В Угорщині не проведено земельної реформи, селянство невдоволене势 пануванням шляхти.

Із Бичкова мусіли виїздити також німці, що прийшли сюди після 1918 року. Наприклад, фотограф-німець Ґольд. Він найбільше поміг виїхати українським еміґрантам з останнім транспортом, що вийшов з Карпатської України до Німеччини в кінці квітня. Оповідали, що також дехто з німців був мадярською владою заарештований, але їх негайно випущено, бо мають сильного „вуйка". За нас заступитися нема кому"...

Брно (Морава), в травні.

В. Т.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина третя.

(96)

Нехай би лише був піддався тому чувству, нехай би лише був відпустив Ганнусю, стриму тому не булоб! Кудеяр не з таких вдач, що то хитаються в один і той сам час, хиляючись то вправо то вліво, то до доброго то до злого. Висвідчивши добро Ганнусі, Кудеяр на тім би не спинився; він пішов би дальше дорогою добра, пішов би так певно, як пішов дорогою зла, коли, ради спасення Насті, рішився сповнювати діла, незгідні з його моральним переконанням. Йому трудно було остатись у хана; він утік би може кудинебудь у монастир — оплакувати свої провини. Але Кудеяр поконав тим разом покусу добра. Зло взяло в нім верх.

Скучно було Кудеярові сидіти бездільно. Йому хотілося чимскорше на війну; крови, крови, рускої крови хотів він; пожарів, диму, стонів ранених, зойку полонених і голодних бажав він...

Аж тут, несподівано для самого Девлета-Ґірея, пізною осінню зявився московський гонець, з юрбою военних людей, у супроводі татар, присланих Ямбулдуем зо своєї дружини. Вони привезли скованого на руках і ногах Акмамбета, що одержав був при хресті імя князя Федора. Радість хана не мала границь. Він прикликав до себе Кудеяра. Привели Акмамбета. Хан реготався, приказував Акмамбетові цілувати ноги Кудеяра, свого давнього невільника, приказував своїм царським дворакам і слугам плювати на зрадника, бити його по лиці, потім велів посадити в тюрму, в льох під своїм двірцем, обіцявши приготовити йому особливо жорстоку смерть.

В грамоті своїй цар Іван писав:

„Нам, пануючим, не випадає держати коло себе зрадників, утікачів-хлопів, що зло на нас промишляючи, будуть утікати — твої до нас, а наші до тебе. Я для братерської любови прислав тобі злочинця твого Акмамбета, не дивився на те, що він приймив нашу віру: гадаю, що він зробив це з хитрости, в тій цілі, щоби бути в нашім царстві безпечним. Вчини, брате улюблений, і ти мені ласку, пришли мені з нашими і твоїми людьми Кудеяра, нашого зрадника і злочинця".

Хан, не звертаючись до курилтая, написав таку відповідь московському цареві:

„Що ти, улюблений брате, царю Іване, прислав нам для своєї братерської любови зрадника нашого Акмамбета, за те ми тобі вдячні, а Кудеяра післати тобі годі. В твоїх книгах, може бути, так написано, щоби віддавати людей, котрі до тебе прийдуть і приймуть твою віру, а в нашім корані ми того не знайшли і за нашим Магометовим законом був би то великий гріх і проступок". З такою відповіддю відійшов русский гонець назад, але два з проводивших його боярських синів не поїхали з гонцем у Москву; вони прийшли до Кудеяра. Один з них, високий, тонкий, з довгою шиею і бистрими очима, стоячи перед Кудеяром, відставивши на перед ногу, жваво здвигаючи плечима і потрясаючи кучерами, говорив:

— Я, Федько Лихарев, каширський син боярський, служив в опричнині і твою милість бачив, як у царя бояр душили; я тоді працював і твоя милість. А коли гнобитель велів твою жінку звести, я гірко плакав і тебе, пане, жалував. Я з Самсоном Костомаровом в дружбі був. Давно хотілося мені втекти від гнобителя, та годі було. А тепер, як нас післали сюди, я не хочу вертатися, хочу служити ханові; пізнасть мою службу, то й нагородить.

Він брехав. З Самсоном Костомаровом він другом не був, а був одним з убивників Насті.

— А я — сказав другий, низький ростом, рудий, з лицем сіменатим і з боязким виразом очей — я з серпухівських боярських дітей, звусь Матюха Русин. Був також в опричнині. Прикро вертатися додому. Життя наше погане, що хоч у воду, тількиб не при цареві. Прийдеться так йому, захоче, — так ні за що, ні про що нашого брата замучить. Таке життя: коли день пройшов, жив остався, слава Богу було, а дня завтрішнього боїшся. Візьми, пане, до себе на службу.

Він кланявся до землі.

— Добре, — сказав Кудеяр — найясніший хан праведний і ласкавий. Коли будете вірно служити, то і вам зле не буде.

Лихарев говорив:

— Ми повідомляємо ханське величество, що весною буде відповідна пора до війни з Москвою; такої не діждете скоро. Московське царство нині в крайній нужді. Торік недорід був і хліб став надмірно дорогий, війська мало, цар ліпших бояр і воеводів повбивав, осталися лише невмілі та нехоробрі, а ті повтікають, скоро лише хан з ордою прийде. Коли то не так як ми говоримо, тоді його величество хан нехай нас смертю покарати прикаже!

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Піврічні збори 204. відділу відбудуться в суботу, 10. червня, год. 8:15 ввечір, в салі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. На тих зборах здасть секретар звіт з праці відділу, а контрольна комісія про фінансовий стан. Також предс. Евген Ляхович виголосить доклад на тему „Про сучасне положення в Европі й українська про[illegible]" Всі члени відділу обовязково мають бути приявними на тих зборах. — М. Близнак, секр.

З ДНЯ

НЕ ТУДИ ШЛЯХ ДО ЄДНОСТИ.

В одному заклику до „всіх Центральних Українських Організацій без огляду на їх політичні і релігійні переконання", поміщенім недавно в „Свободі" в ціли скликання загального українського конгресу, говориться таке: „Тому то найвищий час зеднатися нам тут в Америці і Канаді, як зробили наші браття в старому краю... Покиньмо ворожнечу бодай до часу відбудови нашої Неньки України, а коли збудуємо Українську Соборну Державу, то тоді будемо могти запроваджати такий порядок, який покажеться потрібним і найліпший для дальшого існування української держави й українського народу".

ГАРНІ СЛОВА, АЛЕ...

Ці слова звучать дуже гарно. Що більше, в той спосіб думає у нас дуже багато людей і то не лише зпоміж рядових громадян, але навіть зпоміж провідників. Та розберім ті гарні слова докладніше.

Воно гарно говорити „покиньмо ворожнечу бодай до часу відбудови нашої Неньки України". Алеж бо відбудова Неньки України вимагає виразних плянів, виразних вказівок, як це перевести в діло. А саме пляни викликують ріжниці.

Далі кожний плян потребує належного духового наставлення. Відважний плян потребує відважного наставлення, обережний та повільний плян потребує витревалости, складний плян потребує гнучкости у проводі й безмежного довір'я серед мас. Кожна програма, кожний плян потребує належної духової підготови. Ця духова підготова, разом із даним пляном, називається „ідеольоґія".

ПРИКЛАД.

Зробім такий експеримент: виберім трьох молодих хлопців, однакової ваги, однакового зросту, однакового здоровля і сили; таких, що перейшли однакові школи та мають однакове інтелектуальне знання. Всі вони є однаково добрими пливаками. Поставмо їх над берегом широкої ріки і під загрозою розстрілу прикажім їм переплисти ріку. Що станеться? Коли вони всі три мають однаково відважне духове наставлення й однаковий мужній характер, то вони всі кинуться до ріки, щоб її переплисти, або в ній утопитись. Колиж вони ріжняться отим духовим наставленням, ріжняться своїми характерами, то вони будуть робити кожний що инше. Один скаже, що краще згинути у хвилях ріки, ніж на березі від кулі, і кинеться у воду. Другий скаже, що краще згинути від кулі на березі ніж у хвилях ріки, і не рушиться з місця. Скаже: Стріляй! Третій готов удаватись до хитрощів й проситиме проволоки, або шукатиме якоїсь дошки, чи човна, щоб при помочі них переплисти. І т. п.

Отож бачимо, що всі вони, з огляду на відмінні духово-моральні складники свого характеру, своєї душі, будуть цілковито відмінно ділати. Щоб вони однаково, зеднано, ділали, треба, щоб вони були однаково духово підготовані.

ПОДІБНЕ В ПОЛІТИЦІ.

Точнісінько те саме діється в політичних плянах і завданнях. Одні люди, що є до життя наставлені відважно, укладають цілком відмінні політичні пляни (у нашому випадку пляни відбудови Неньки України), ніж ті люди, що боязливо наставлені. Одних вдача і характер не зносять довгої неволі і повільного визволення. Вони готові до вибухового геройського чину і до найбільших жертв. Інші мають терпеливість до чекання, а водночас здібні до дрібної, але витревалої праці. Ще інші, що мають „всесвітнє" наставлення, вибираються знищити зло на цілім світі, а в тім і своє національне поневолення.

Пробуйте когонебудь із них переконати, що його плян недоцільний! Не поможе, бо їх душа наставлена відповідно до їх пляну. Точніше, їх пляни є випливом їх душі, їх характеру. А змінити риси характеру — це тяжка процедура і можна її осягнути тільки довгим і витревалим ідеольоґічним вишколюванням.

ВИСНОВКИ.

Супроти цього всякі балачки про усунення на якийсь час усіх „політичних ріжниць", а навіть кпинки з ідеольоґій, які навіть дехто радить на якийсь час заховати в скриню, або зовсім забути, — в докладнім аналізі покажуться незрозумними. Політичні ріжниці випливають з ріжниці політичних плянів і програм. Ріжниці програм випливають з ріжниці духових наставлень, характерів, психічно-моральних елементів.

Національну єдність можна осягнути через знайдення одного національного пляну. Один плян можна знайти через однакове духове наставлення. Однакове наставлення можна осягнути через плекання одної ідеольоґії. Хто говорить „забудьмо на хвилю наші політичні ріжниці, а збудуймо наперед свою державу", подібний до чоловіка, який радить будівничим: „Забудьте на хвилю свої технічні пляни, а наперед збудуйте дім!"

Чи корисно плекати тільки одну ідеольоґію в нації — це вже інша справа. Відповідь на це питання буде тотожна з відповіддю на друге питання: Чи треба нам досконалої єдности? Коли хтось хоче досконалої єдности, мусить згодитись на одну ідеольоґію. Відповідати на одно питання так, а на друге ні — це абсурд.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ф. П. Г., Дітройт, Міш. — У справі вивішування українського прапору: жовта барва вгорі, синя внизу.

Читач „Свободи". — Очевидно, що віча корисні. Тільки треба, як це самі підкреслюєте, подбати, щоби були згадки про ті віча в американських газетах тих місцевостей, де ті віча відбуваються. І доконче треба, якщо можливе, щоби були подавані до тих газет і ті злочини, яких допускаються над нашим народом окупанти України. А коли йде про Польщу, то наша преса подає кожного дня доволі матеріялу.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Однорічний ювилей Тов. ім. Миколи Міхновського, 93-го відділу У. Н. Союзу, звеличало членство товариським балем у день 13. травня в салі „Синів України". За один рік існування зросло товариство до 65 дорослих членів і 62 дітей і є великі надії, що до року ще потвоїться завдяки праці Союзового організатора п. Д. Білецького. Дописувач як організатор згаданого відділу, мав коротку розмову з секретарем відділу, п. Василем Рибаком, з нагоди ювилею. Секретар говорив з великим ентузіязмом про молодих членів відділу, спорт і т. п. Та його обличчя захмарилося, коли ми прийшли на тему суспензи і плачення вкладок. Це найбільший мій „біль голови", заявив він, в касі грошей нема, члени на мітінґ не приходять, треба за ними їздити і колектувати на розмети. Та закінчив надією, що з бігом часу і члени відділу привикнуть ходити на збори.

Організаційні збори Тов. Молодої України 415-го відділу У. Н. Союзу відбулися в пятницю, дня 19. травня в парковій салі на 90-тій вулиці — Борнсайд. На збори прибув організатор У. Н. Союзу п. Дмитро Білецький разом з дописувачем. Молода Україна, це новий молодечий відділ У. Н. Союзу, що існує вже пів року і має 46 членів. Покищо відділ не виказує діяльности. Фінансова секретарка відділу, панна Лілія Грод, несе увесь тягар праці і відповідальности у відділі. Предсідник відділу на збори не явився. Та відділ постійно зростає, бо є в осідку громади, де є дуже багато молоди, яка мусить привчитися самостійно працювати і доказати, що зможе краще повести працю від старших.

Академія в память полк. Е. Коновальця відбулася у нас в неділю, дня 20. травня в салі правосл. громади на вул. Ірі. Гарна соняшна неділя перемінилася внаслідок сильного прориву хмар в похмурну, зливну днину. Лилося з ведра саме в часі, коли люди мали йти на академію, навіть трамваї і авта пристанули. Тому й людей на академії було мало, хоч сподівалися 500. Програма була добірна і коротка. Промовляли п. Петро Дідик, д-р Іван Смук і дописувач. Голова Окружної Управи п. Іван Куць проводив програмою.

Тої самої неділі відправив о. К. Кирстюк, парох православної церкви, поминальне богослуження за упокій души бл. п. полковника Евгена Коновальця.

Звукова фільма „Запорожець за Дунаєм" висвітлювалася в нас у днях 13—18 травня в театрі на Кларк вулиці. Люди зовсім не дописали. Не було їх в будень, не було в суботу і неділю. В часі як я був в театрі, було на салі всього 13 людей. Не хочу шукати причин цього явища, лише стверджую сумний факт лінивства нашого шікаґовського громадянства, бо чейже гроші тут не на перешкоді, коли білети продавалися по 35 центів. Шікаґо готово дістатися на чорну листу так, що будуть його оминати всі наші фільмові компанії, бо хтож схоче наражуватися на страту?!

Товариство ім. о. Григорія Грушки, 425 відділ У. Н. Союзу зголосило своє існування шікаґовській українській громаді. На овиді нашого міста повстало товариство, що взяло собі як свого духового покровителя першого редактора „Свободи" і піоніра української іміґрації, бл. п. о. Грушку. За 45 літ існування У. Н. Союзу знайшлися вкінці люди, що рішили поставити о. Грушці трівалий памятник у формі нового відділу У. Н. Союзу. Своє соціяльне життя зачав новий відділ т. з. інсталяційним обідом, що мав місце в неділю, дня 7. травня в салі військової маринарки, на озері Мішіґен і Рендолф.

Поїздку до Мілвокі, Віс., відбув дописувач разом з організатором п. Дмитром Білецьким. За дві години їзди автом, в неділю, дня 14. травня, ми вже були між своїми. Були в церкві, а потім говорили на зборах про У. Н. Союз. Розмовляли приватно з о. Журавецьким, з головою 103-го відділу У. Н. Союзу п. Юрієм Таніном і секретарем п. Барсуком. Цей останній, активний український робітник в Мілвокі, дуже втішився, що й до Мілвокі заїхали тепер союзові робітники з Шікаґа. Союз міг схопити всю нашу еміґрацію, в цьому числі і в нашому місті, якби був міг і посилав організаторів по наших осередках. А так от як у нас половина нашого народу належить до „звіонзку", закінчив п. Барсук. У висліді цеї поїздки вписалося до У. Н. Союзу 10 нових членів.

Микола Бігун силач-борець перебуває тепер на стало в нашому місті. Сам він родом з Мармарощини в Карпатській Україні, має 38 літ і клав уже нераз на лопатки Збишка-Циганевича і грека Деметра. Родинні відносини змушують однак п. Бігуна працювати на залізниці, а вечорами і через святочні дні боротися. Пан Бігун має „лайсенс" від стейтової атлетичної комісії. Він має виступити підчас Дня Українського Народного Союзу в день 6. серпня б. р.

Організаційні збори відділу У. Н. Союзу, відбулися у вівторок, дня 23. травня. Присутніх було 15 делеґатів на 22 відділи в нашому місті. На порядку нарад була справа дому У. Н. Союзу і Дня У. Н. Союзу, що відбудеться в неділю, дня 6. серпня, в городі о. Николая на Гіґінс Ровд. Обговорено також справу бейсболових дружин молодечих відділів У. Н. Союзу число 22, 393 і 415, які то відділи вишлють свої дружини до змагань підчас Дня.

Шестий День Українських Націоналістів відбувся в неділю, дня 28. травня, у великому затишному городі Гармс-Парку. Студінь і дощ перешкодили до певної міри програмі дня і фінансовому успіхові. Але назагал хоч було менше людей як повинно було бути, в теплу днину, День був успішний з морального і матеріяльного боку. Вибрано королеву популярности. В програмі взяв участь карпато-український борець Микола Бігун.

Концертову частину Дня розпочав голова Окружної Управи ОДВУ п. Іван Куць. Участь у програмі взяли хор МУН, орхестра проф. Івана Кобеляка, п. Юренко і дописувач. Д-р Іван Смук проводив програмою і програму стало до голосників, що їх доставив п. Дмитро Атаманчук, а які були намонтовані на авті.

„Бойчуківська пошесть", як її охрестили в Дітройті, не оминула й нашої метрополії. Пан Бойчук, головний командант Чорноморських Січовиків в супроводі таких же командантів гетьманців дав два відчити. Один на Борнсайд, в районі, де має існування 15-та сотня Чорноморських Січей, а якої давненько вже нема, і на Норт Сайді в галі католицької церкви оо. василіян. На Норт-Сайді, кажуть було більше людей, доходило до сотки. Були гетьманці, що то п. Бойчука запросили, були оборонські недобитки, і кілька націоналістів, що прийшли з цікавости. Полковник Шаповал проводив і зараз на вступі заявив, що винесуть із салі того, хто би крім питань намагавсь ставати з п. Бойчуком до дискусії. Та дискутувати з п. Бойчуком ніхто не рвався, нікого не виносили і все спокійно перейшло. Гетьманці і оборонці перемоґорувалися на кожну згадку про націоналістів і їх „діла" в Карпатській Україні. Пан Бойчук „ґаратав" націоналістів, аж піря летіло, а присутні, ідолопоклонники Скоропадського і Маркса, гладили себе по бороді і радіти, бо „мовляв ми уже давно це про націоналістів говорили". Найдовше зупинився п. Бойчук на Карпатській Україні. На його думку, всі дописи очевидців і учасників боротьби в Хусті і поза ним неправдиві. Правдиво орієнтується лише п. Бойчук.

От таке стається нераз з чоловіком, як його зробиться „комендантом"!

З приводу цеї „гостинни" ликують гетьманці, соціялісти і комуністи.

„Бойчуківська пошесть" зільокалізувалась, одначе тільки до тих, що ласі на „скандали". Дальше не поширилась.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОЗОН ПАРК, Н. Й. Піврічні збори Тов. Вільна Україна, від. 200., відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 7. ввечір, в гали С. Малафія, 90-14 — 95. Ел., Озон Парк. Важні справи. Обовязком кожного члена бути присутним. Не тільки старші, але й молоді члени повинні явитись. Неприступні підпадають карі, приписаній статутом. — Й. Паращак, пр.; П. Господарець, кас.; В. Ціснк, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться 11. червня, в 2. годині пополудні, в Ліберти Галі. — Ілько Шегера, предс.; Дмитро Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

В убезпечальні.

Лікар: — Ваш пульс бє дуже поволі.

Безробітний: — Не шкодить, пане докторе, я маю час!...

ВАЖКІ ЧАСИ ДЛЯ „БОСІВ".
Том Пендерґест, політичний „бос" Канзас Сити (направо), покидає зо своїм братаничем Джеймсом Пендерґестом (по с ередині), спадкоємцем його „царства", і своїм сином Томасом (наліво) суд, де його засуджено на 15 літ вязниці за неплачення податків.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ІДЕМО НА ВИСТАВУ!

Приказують: Чим більше ворогів, тим більше чести. Коли так, то доля не поскупила нам ворогів, а тимсамим і — чести.

Що ми не робилиб, зараз учуємо колоди під ногами. Бо „приятелі" не сплять. Добре за нас „дбають". Куди не повернемось, а вони нам тицьнуть таблицю з написом „Стій!" Та саме те й сталить нашу націю, спаює в одну цілість, свідому своєї цілі і повну віри у свої власні сили.

Так воно бувало і не могло бути інакше і з нашою участю у Світовій Виставі в Ню Йорку. Та ми перемогли. І тому йдемо на виставу. Йдемо, щоб там себе розвеселити рідним словом, рідною піснею і рідним танцем. Наші „приятелі" пробували виставити перед нами таблицю „Стій!" Але забули, що це американська земля, що тут інший дух, що тут усетаки є можність і тим, що є з української крови добитися права величати культуру своїх прадідів. І тому буде Український День на Світовій Виставі. І тому залунає на ній пісня, хоч недержавна, але старої, культурної української нації.

Ідемо на Виставу, щоб культурно себе заманіфестувати. Ідемо, щоб послухати співу тут родженої і вихованої молоді під проводом нашого незрівняного Олександра Кошиця. Підемо, щоби послухати, як співає Рідна Земля устами нашого славного співака-мистця Михайла Голинського. Ідемо, щоб налюбуватись нашими народніми танцями, що будуть виведені сотками нашої молоді під орудою інж. Андрія Кістя.

Так, я вірю, що всі там будемо, щоб звеличити Українське Імя і тим віддати пошану тим нашим Героям, що життя своє віддавали в обороні того Імени.

Михайло Гайворонський.

„Чехословацька" національність.

Лорд Ронсімен, досліджуючи в часі свого побуту в бувшій Чехословаччині національні проблеми, запитав одного із своїх інформаторів у Празі:

— Що це є в дійсності „чехословацька" національність?

— Трудно на це питання відповісти, — докинув запитаний.

— Отже говорім конкретно: чи президент Бенеш є „чехословак"?

— Ні. Бенеш є чех.

— Може посол Сідор є „чехословак"?

— Ні, Сідор є словак.

— То хтож у такім разі є „чехословак"?

— Гм... хіба Генляйн!...

ДЖАН НЕНС ГАРНЕР
віцепрезидент Злучених Держав, що заявив свою кандидатуру на уряд президента без огляду на те, чи Рузвелт буде ще раз кандидувати.

РЕГУЛЯЦІЇ „ГАА" БЛАГОДАТЬ ДЛЯ НАПИТКІВ

„Недавно тому один приятель, не звязаний з торговлею напитків, каже до мене: „Вам певно не легко вести свій бизнес серед усіх цих регуляцій, що відносяться до вас?"

„Так", кажу, „але чи можете ви собі уявити, що ми робили би без них!"

Від часу, як первісні люди вперше звязалися разом у племена, щоби охороняти себе від спільних небезпек, сильні все пробували брати силою, що вони хотіли. Один чоловік бажав би свого сусіда палку, або шкіри або футра, або мешкання, або жінку. Так повстали закони племен.

На протязі історії людина нераз пробувала повалити закони й жити в анархії. Ці моменти були відступами в нашій цивілізації. Добрим приміром цього трапився на острові Піткерн, коли там висіли моряки з розбитого корабля „Бавнті". Вони скасували всякі закони й кожна людина жила для себе. Але їх сварки й бійки змели майже їх усіх зо землі. Остаточно вони приняли закони про власність і поступовання в суді. Вислідом цього рішення було те, що вони жили від тоді через два століття в повнім щасті й мирі. В нинішньому світі є багато складних життєвих обставин. Кожне торговельне підприємство бажає рости й збільшати свої приходи. Декотрі промисли мають певні природні межі.

За двацять літ збори помаранч у Злучених Державах зросли кілька разів. Одначе якби вони ще раз подвоїлися, ми мали би лише здоровший народ. Якби наші фабрики черевиків подвоїли свою продукцію, ми мали би лишень краще обутий народ. Одначе існують межі, до яких народ споживає напитки. І ця межа не сягає до чарки рано, ані до чарок протягом дня й чарки на добраніч. Межею є розмір пристойної приємности з люксусу напитку до пункту, до якого люди можуть тішитися повним щасливим життям і не дальше.

Якби ми пішли поза ці межі, то ми були би безсильні запобігти хвилі народнього обурення, що грозило би нашому промислові.

Одначе (я вірю), як промисл признає, що за далеко посунене споживання напитків грозить йому поважними наслідками, конкуренція не дозваляє промислові бути паном положення.

Добрі і розумні реґуляції Федеральної Алькоголічної Адміністрації мають поважний вплив на вдержання нашого безнесу на високім рівні під суспільним оглядом на забезпечення його постійного існування.

Приміром такої реґуляції най послужить постанова, що всю горівку треба вибрати зпід бонду й за неї заплатити податок до кінця восьмого року. Ця постанова, як уже показується, обмежить надпродукцію за найближчі три роки й в цей спосіб встереже перед потребою накидати консумуючій публиці надвижку горівок. Хоча це може не відноситься з повною силою до найближчої будучности, я переконаний, що цій знаменитій провізії треба завдячити кращі умовини, які на нашу думку запанують у найближчих роках.

Моя стаття має властне на цілі подати під загальну увагу про цю справу факти, які треба знати, заким приступається до дискусії.

Милард Бенет,
віцепрезидент і краєвий менаджер продажу,
Browne Vinters Co., Inc.

ЧАРЛЗ ЕВАНС ГЮЗ

начальник Найвищого Суду Злучених Держав, що в 77 році життя захорів на боляк у шлунку й не буде могти витати англійську королівську пару.

Відповідь.

Хтось дуже спішиться. Хтось другий перепрошує того, що так спішиться.

— Вибачайте, пане, якби тут дістатися на Янівське кладовище?

— Як? Бачите той трамвай?

— Ага, маю до нього вскочити?

— Ні, під нього...

Хвороба жінки.

— Я чув, що ваша жінка зле почувається. На що жаліється?

— Головно на мене.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Піврічні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211., відбудуться в неділю, 11. червня, точно в годині 2:30 пополудні, в галі укр. правосл. церкви, 35 Варен ул. Обовязком членів є бути на цих зборах, бо буде справоздання уряду і контрольорів за 6 місяців. Напоминається членів прийти і вирівняти свої залеглости, щоби не було нарікань на випадок суспендування. Проситься членів, щоби явилися на місячних зборах і платили свої вкладки точно що місяця. На це винаймається галю, а не щоби секретар ходив і колектував, або свої гроші за членів вкладав. Будеться приймати нових членів. Не приявний урядник або член на тих зборах заплатить кару за статутом. — Григорій Демкович, предс.; Микола Слободзян, кас.; Теодор Соколовський, секр.

БРОНКС, Н. Й. Піврічний мітінг Тов. Згода, від. 210., відбдуеться в неділю, 11 червня, в годині 2. пополудні, в гали Демократ. Клюбу, 2861 Істерн Булвард. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Просимо прибути на означений час. — Теодор Давидів, пр.; Іван Франко, секр.; Волод. Баковський, секр.

ОЛІЕН, Н. Й. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 363., відбудуться в неділю, 11. червня, в год. 2. пополудні при 930 Брук Стріт. Проситься всіх членів явитись на зборах, бо буде кара за не присутність: член 50 ц., а урядник 1 дол. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Збори Тов. Мир, від. 324., відбудуться в суботу, 10. червня, в домі Укр. Громади, на 23. і Брави, в 8. год. ввечір. Приїдіть і заберіть свої дивіденди. — О. Горохівський, предс.; Й. Машлюк, кас.; М. Туркот, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 7:30 ввечір, в „Карпатія Гали", 217-219 Іст 6. вул. Проситься за присутність на зборах всіх членів. — Михайло Ликтей, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 130., відбудуться в суботу, 10. червня, в годині 8. ввечір, в галі під ч. 30 Іст 7. вул. Обовязком кожного члена явитись на означений час. Довгуючим членам пригадуємо, щоби вирівняли свої залеглости. — Антін Карпович, рек. секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 93., відбудуться в неділю, 11. червня, в годині 10. рано, в Укр. Клюбі, 59 Central St. Обовязком всіх членів прийти на означений час, бо є звіт контр. комісії і інші важні справи. — К. Бабій, предс.; П. Сомик, кас.; П. Бенковський, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Піврічний мітінг Братство св. Володимира, від. 98., буде відбуватися 11. червня, в годині 2. пополудні, в парохіяльнім домі, Вест Сентер стріт. Проситься всіх членів, щоби прибули на піврічний мітінг і привели з собою по одному новому членові і послухали справоздання за першу половину 1939 року; декотрі члени не приходять на мітінги, то повинні прийти хотяй два рази в році. — Микола Максимчук, предс.; Іван Земба, кас.; Іван Чорний, секр.

ОБОРН, Н. Й. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 283., відбудуться в 2. годині пополудні в неділю, 11. червня, в гали в Українськім Домі, 135 Вашингтон ул. Товариський уряд просить вас прийти хоч раз на збори на означений час, бо є важні товариські справи до полагодження. — Е. Саварин, кошовий; А. Шварик, скарбник; М. Курій, фін. секр.; Г. Мулик, рек. секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 59., відбудуться в суботу, 10. червня, в годині 7:30 вечором, в гали під церквою. Проситься членів прибути на час. Є дуже важна справа, а саме розібрання тикетів на Союзовий День та винайм „буса". Хто почуває себе українцем, не повинен на цей День лишатись дома. Всі на збори! Всі на Союзовий День! — М. Галькевич, предс.; М. Шиманський, кас.; І. Глива, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Піврічні збори Товариства Згода, від. 294., відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 8. ввечір. Обовязком кожного члена є бути присутним на зборах. Контрольори й уряд здадуть звіт з піврічного діловодства. До того маємо ще старі справи до полагодження. Котрий член не явиться, заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — І. Король, предс.; С. Музика, кас.; Я. Салій, секр.

Не знає, що говорить.

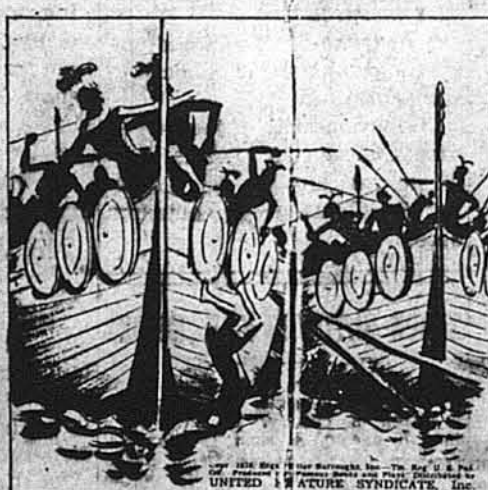
— Мій син має ледви десять місяців, а вже говорить на мене: „тата"...

— Такий малий, то ще не знає, що говорить.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (131)

В моменті, коли здавалося, що військо Тарзана буде зметене з лиця землі, один із сторожів, що був біля королевої Атки, завважив на озері кораблі короля Герата. Він поспішно вказав це Атці. А та без вагання приказала йому бігти до команданта атарської фльоти і вирушити нею проти наступаючого ворога. „Тепер почислимося з Гератом", пршипіла вона.

Пів години пізніше дві морські армади зударились у страшнім бою. Серед воюючих не було пощади. Ніхто її не просив і ніхто не сподівався. Боролись вони на життя і смерть. Бо знали добре, що тут ішло не лише про примхи їх монархів, але про те, хто із тих племен має рядити цею дивною долиною. Кров покрила поверхню озера.

Ця боротьба облекшила трохи напір на Тарзана. Бо частина атарців мусіла поспішати до кораблів, як залога. Всетаки атарців було далеко більше. Тарзан не відступав під напором, а навпаки, поступав серед бортьби крок за кроком уперед, добиваючись до королівської палати. Дивлячись на це згори, Атка перший раз здала собі з того справу, що вона програє.

Її огорнула скажена лють і вона просичала до сторожа: „Вони хочуть за всяку ціну видобути дві білі дівчини. Та це їм не вдасться і ціла їх боротьба здасться їм ні на що. Поспішай до казаматів, у яких замкнені дівчата і миттю повбивай їх". Сторож повернувся і без проволоки пішов виконувати волю королеви. Для дівчат настала остання година.